

VÍKEND V ČECHÁCH

in.ihned.cz/cr

Nedávno rekonstruovaná novorenesanční budova Sokolovny v Tyršově ulici

FOTO: RICHARD GRÉGR

Ještě výraznější secesní stavbou, ale na Malém náměstí, je Muzeum umění a designu města Benešova, kde sídlí i pobočka Muzea Podblanicka. Zajímavá je také radnice, přestavěná před dvanácti lety podle projektu architekta Josefa Pleskota. Přestavbě udělili odborníci v roce 1995 cenu Grand Prix 1995 za architekturu.

Utrpení města Benešova

„Padesátá i šedesátá léta se tady prospala,“ tvrdí kronikář. V Benešově měla být nová strojírna škola s internátem pro studenty z okolí, ale představitelé města vyrazili na ministerstvo školství s návrhem, aby se finanční prostředky daly raději na budování ostravských hutí. Nakolik se svým šlechtěným činem uspěli, není známo, ale škola nakonec vznikla v Táboře.

Pak přišla doba paneláková. Město ztratilo pár starobylých památek. Zmizel dávný špitál s kostelíkem sv. Alžběty, který stával „hned pod hradbami“, pod dodnes dochovanou bránou Brankou. Nová výstavba pohřbila i hostinec z roku 1796, který kdysi rádi navštěvovali koňští formani, a postupně nemilosrdně obkroužila střed města až k Malému náměstí. A když přišel pokyn „panelovou výstavbu zahustit“, tehdejší radní nezaváhali. Věžáky tak stojí „pěkně vedle sebe“, zelená prostranství sídlišť zmizela. Podlehli jim i starý židovský hřbitov, na který upozorňuje jen několik náhrobků v upraveném parčíku před paneláky.

Benešov se dále rozrůstal. Přistěhovali se lidé z Kralovicka, kde se budovala přehrada na Želivce. Žily tady i rodiny vojáků, sloužících v neďalekém vojenském prostoru. Po roce 1990 získala benešovské mlékárny firma Danone a vyrostly tu i budovy bank a úřadů. Následující správní změny však byly pro Benešov zásadní. Přestal být okresním městem, a mnohé úřady se tak odstěhovaly.

Tyršova ulice se kdysi jmenovala Zámekská. Běží přímo z náměstí, a dokud ji nepřesekla železniční trať, končila až u zámeckého parku na Konopišti. Dávno to odvál čas, ale

sokolovna stojí v této ulici nedaleko nádraží dodnes. Reprezentativní, nedávno rekonstruovaná novorenesanční budova, kterou projektoval člen benešovské obce sokolské bratr Jaroslav Škoula, mistr zednický, dokazuje význam Sokola ve městě na počátku minulého století.

V ulici jsou také pasáže, kde lze posedět nad čajem a sladkostmi, malé domky s bohatým osudem i mohutná prosklená budova banky. Na druhém konci ulice za tratí upoutá pěkná romantická vila s věžičkou oblíbeného benešovského stavitele Marcela Dusila postavená pro důstojníka c. k. rakouské armády Karla Hellera.

Tajemství románského kostelíka

Vesnička Chvojen leží snad na konci světa, dál už jsou jen lesy. Z Konopiště na Chvojen míří značená cesta dlouhou alejí. Přivřete oči, slyšíte? Právě přijíždějí František Ferdinand d'Este s manželkou Žofií... Do románského kostelíka sv. Jakuba a Filipa na vršku nad vesnicí chodili na bohoslužby.

FOTO: RICHARD GRÉGR

Románský kostelík sv. Jakuba a Filipa na Chvojně

Dnes vypadá kostel až příliš novogoticky. Může za to architekt Josef Mocker, který ho před sto lety přestavěl. Bohatě tradice mu však nevzal. Jak podotýká Václav VII. Josef Potůček, komtur Rytířského řádu sv. Václava (EOSW), jde o druhý nejstarší kostel na Benešovsku. Vznikl kolem roku 1217, ale už předtím zde sídlili naši keltští předci, jak potvrzují i bohaté okolní nálezy.

Sám kostel má unikátní akustiku, kterou ocenil violista Petr Verner i cembalistka Barbara Kürstenová. Hodinu a půl tady zněl 14. října v jejich podání koncert z děl mladého Wolfganga Amadea Mozarta a Johana Sebastiana Bacha. Pak všichni, diváci i aktéři, vyběhli z prochládlého kostela ven, ale odnášeli si neobvyklý zážitek.

V takovém prostředí se daří dostat z nástroje ještě něco víc, je přesvědčen Petr Verner. „Zvláštním zážitkem tu bývají vánoční mše, kdy nakonec zpívají i návštěvníci,“ tvrdí Václav VII. Josef Potůček. Za unikátní považuje především fresky sv. Filipa a sv. Jakuba, Panny Marie, Leviathana či Ptolemaiovy sluneční soustavy. O kostelík i místní památky se stará Rytířský řád sv. Václava.

Za války se Chvojen ocitl ve výcvikovém území německých vojáků. Trvalo pak dlouho, než se toto místo podařilo oživit. Kostelní zvon byl prý po prožitých útrapách zcela „mrtvý“. Rozezněl se až po sedmi měsících každodenní péče.

Sukovy poslední hodiny

Karel Hynek Mácha měl na Benešov jiné vzpomínky než později Vladislav Vančura. Básník se tady totiž zamiloval. Na vině byl spolužák Václav Mach, jehož rodiče z města pocházeli. Společně si vyšli na hrad Kožlů a pak Mácha přednesl projev na vlasteneckém odpolední místo nepřítomného řečníka.

Dvaadvacetiletý uhrančivý jinoch okouznil tehdejší ženskou smetanou města. Zahrál dokonce roli studenta v divadelním kusu Čech a Němec. Jeho partnerkou byla o měsíc mladší Mária Stichová, dcera myslivce ze Želetinky. Samostatná a vzdělaná dívka ho upoutala. Do Želetinky se několikrát vrátil, ale happy end se nekonal. Mária pak Mácha přežila o sedmnáct let, zemřela ve třiačtyřiceti letech v roce 1853 v Brodčích nad Sázavou. Želetinka ale slouží lesníkům dodnes. Je zvýšená o patro a na zadní straně vidíme desku, která zaznamenává úlovky Františka Ferdinanda d'Este. Poslední jsou z roku 1913.

Pro Josefa Suka (1874 – 1935) byl Benešov osudový. Pocházel z Křečovic na Sedlčansku, kde i jeho otec býval uznávaným hudebníkem. V Benešově pobýval a také zemřel. Předposlední den v květnu 1935 odjížděl z Prahy ze zkoušek v pět odpoledne autobusem do Benešova, nebylo mu dobře, kouřil, stěžoval si na bolesti. V půl osmé byl raněn mrtvicí. Zbývaly mu pouhé dvě hodiny života. Pochován je v Křečovicích. ■

RICHARD GRÉGR